

Flora- en faunaonderzoek Centrumplan Moergestel

Gemeente Oisterwijk

Definitief

Flora- en faunaonderzoek Centrumplan Moergestel

Gemeente Oisterwijk

Definitief

Rapportnummer:	211x03181.051536_1
Datum:	22 april 2010
Contactpersoon opdrachtgever:	
Projectteam BRO:	Rob van Dijk, Wanda Blommensteijn
Trefwoorden:	Flora- en faunawet, natuuronderzoek, effectbeschrijving
Bron foto kaft:	Hollandse Hoogte 11
Beknopte inhoud:	In voorliggende rapportage wordt advies gegeven welke stappen genomen moeten worden om te voorkomen dat de gewenste ontwikkelingen vanuit het centrumplan Moergestel in strijd zijn met natuurwetgeving en natuurbeleid

BRO
Hoofdvestiging
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
F +31 (0)411 850 401

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Leeswijzer	3
2. SAMENVATTING EN ADVIES	5
3. WERKWIJZE	7
4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN	9
4.1 Ligging en beschrijving van het plangebied	9
4.2 Soortenbeschrijving	11
4.2.1 Vaatplanten	11
4.2.2 Grondgebonden zoogdieren	12
4.2.3 Vleermuizen	12
4.2.4 Vogels	13
4.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen	14
4.2.6 Overige diersoorten	14
4.3 Beschermde gebieden	14
4.3.1 Natuurbeschermingswet	14
4.3.2 Ecologische hoofdstructuur	15
5. EFFECTENBEOORDELING	17
5.1 Beschrijving initiatief	17
5.2 Effecten op beschermde soorten	18
5.2.1 Vaatplanten	18
5.2.2 Vleermuizen	19
5.2.3 Broedvogels	19
 Bijlage 1: Ruimtelijke plannen en natuurwetgeving	

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

In de kern Moergestel is een herontwikkeling van het dorpscentrum voorzien vanuit het Centrumplan Moergestel. De locatie bestaat momenteel uit bebouwing met tuinen en daartussen ingeklemde percelen grasland. De gewenste ontwikkeling is niet mogelijk op basis van het huidige bestemmingsplan. In het kader van de bestemmingsplanwijziging is het onder andere noodzakelijk om inzicht te verkrijgen in de wettelijke verplichtingen en mogelijkheden met betrekking tot natuurwetgeving.

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden en eventuele vervolgstappen vanuit natuurwetgeving en natuurbeleid om de geplande ontwikkelingen te realiseren. Hiertoe is een onderzoek uitgevoerd naar beschermde natuurwaarden in en rondom het plangebied.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek vertaald in een advies. Hoofdstuk 3 geeft de gevolgde werkwijze weer, en in hoofdstuk 4 zijn de resultaten van het natuuronderzoek uitgewerkt en onderbouwd. Een samenvatting van het gebruikte wettelijke kader is gegeven in Bijlage 1.

2. SAMENVATTING EN ADVIES

Het is aan te bevelen om maatregelen te nemen voor het behouden / compenseren van de beschermde muurplanten en deze vast te leggen in een werkprotocol. Hierdoor kan gewerkt worden volgens een goedgekeurde gedragscode en is een onthefing van de Flora- en faunawet niet nodig. Bij voorkeur worden dergelijke maatregelen geregeld in samenspraak met de lokale plantenwerkgroep.

Om verstoring van vogels te voorkomen is het noodzakelijk dat de kapwerkzaamheden buiten de broedperiode van vogels plaatsvinden. Tenslotte is het aan te bevelen om in het plan rekening te houden met vogels door de aanleg van geschikte bomen en struiken in het openbaar groen en als erfafscheiding.

3. WERKWIJZE

In dit onderzoek is de waarde van de initiatieflocatie bepaald voor beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet. Hiertoe is een bronnenonderzoek, een verkennend veldonderzoek en een uitgebreidere inventarisatie naar het voorkomen van vleermuizen uitgevoerd. Op basis hiervan is een beoordeling gemaakt wat de effecten van de ingreep zijn op beschermde soorten. Bovendien is een algemene beoordeling gegeven van de aanwezige natuurwaarden in het gebied.

Voor het bronnenonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare gegevens. Natuurloket geeft informatie over de verspreiding van soortgroepen per km² en of daarbij wettelijk beschermde soorten en / of soorten van de Rode lijst voorkomen. Bij Natuurloket zijn voor de betreffende km-vakken geen relevante gegevens beschikbaar.

Verder is gebruik gemaakt van natuurgegevens uit het archief van BRO. Tenslotte is gebruik gemaakt van algemene verspreidingsatlassen.

Het verkennende veldbezoek is uitgevoerd op 23 maart 2009. Hierbij zijn ecotopen in beeld gebracht; bovendien is gelet op sporen en verblijfplaatsen van beschermde soorten in en rondom de initiatieflocaties. Particuliere tuinen zijn niet bezocht. Tijdens het veldbezoek was er motregen met een temperatuur van 5 graden Celsius.

Het onderzoeksgebied is in de nacht van 18 op 19 mei, de nacht van 19 op 20 juni en in de nacht van 6 op 7 augustus 2009 onderzocht op het voorkomen van vleermuizen. Vleermuizen werden opgespoord met behulp van een heterodyne detector. Van moeilijk herkenbare soorten zijn op een time expansion bat recorder/detector time opnamen gemaakt, waarvan achteraf op de computer het sonogram is geanalyseerd. De belangrijkste vliegroutes en foerageergebieden werden op deze manier in kaart gebracht. Eventuele kolonieplaatsen werden in kaart gebracht door te zoeken naar zwermende vleermuizen.

Op basis van de verzamelde kennis en de ingrepen die plaats zullen vinden, is een beoordeling gemaakt van de effecten die zullen plaatsvinden. Hierbij is advies uitgebracht met het oog op de genoemde wettelijke en beleidsmatige verplichtingen.

4. BESCHERMDE NATUURWAARDEN

4.1 Ligging en beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt in het centrum van de kern Moergestel in de gemeente Oisterwijk. Het plangebied wordt begrensd door de straten Rootven en Kerkstraat in het noorden, de Schoolstraat in het oosten, Korenstraat in het zuiden en Prinses Margrietstraat in het westen. Het plangebied wordt van noord naar zuid doorsneden door het Torenpad. De ligging van het plangebied is aangegeven in figuur 1. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het onderzoeksgebied zijn 140,8-395,0¹.

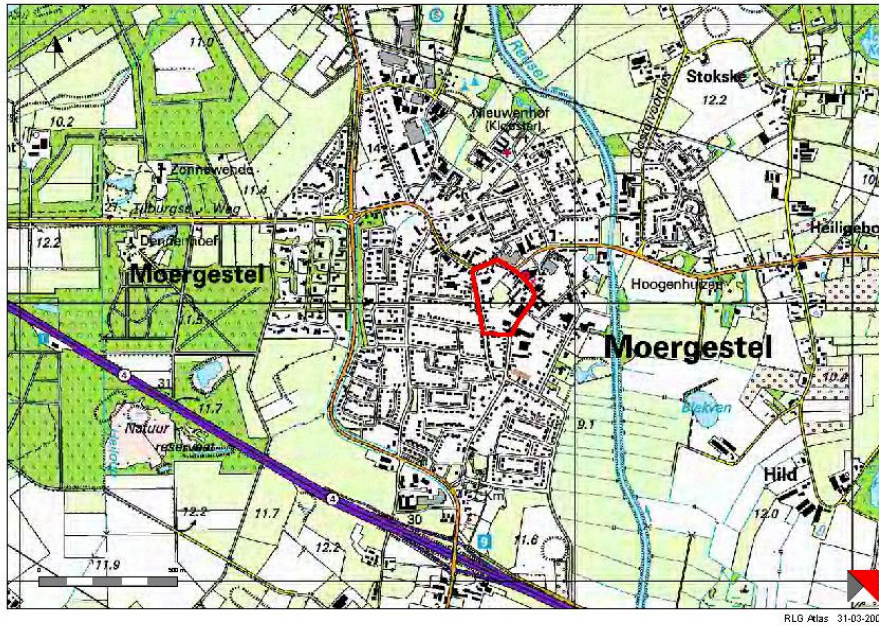
Het plangebied bestaat uit gebouwen die naar de genoemde wegen aan de buitenzijde van het plangebied gericht zijn. Het gaat hierbij grotendeels om woonhuizen met bijgebouwen, winkelpanden en overige bedrijfsbebouwing zoals loodsen. Het grootste deel van de bebouwing verkeert in goede staat. Enkele panden zijn vervalLEN, zoals een met klimop begroeid pand op de hoek Kerkstraat-Schoolstraat.

Achter deze bebouwing bevinden zich tuinen met sierbeplanting en verhardingen. Perceelsafscheidingen worden gevormd door schuttingen, hagen en hekwerk. Centraal in het plangebied liggen enkele graslandpercelen met een totale oppervlakte van circa 0,5 hectare. Deze percelen zijn in gebruik als hobbyweide en worden intensief begraasd.

Langs de wegen die het plangebied omgeven staan bomen aangeplant. Langs het Rootven, de Kerkstraat en het noordelijke deel van de Schoolstraat staan jonge sierperen aangeplant. Langs een klein grasveldje aan de westzijde van de Schoolstraat staat een rij coniferen. Op de hoek Schoolstraat-Korenstraat staat een linde. De Korenstraat is aan de noordzijde beplant met haagbeuken. Op een pleintje aan de Margrietstraat staat een moerascipres en een berk. Tenslotte staan in het binnengebied diverse soorten bomen. Dikke bomen (>50 cm) ontbreken hier echter.

---

¹ De getallen staan voor de x- respectievelijk y-coördinaat van de linker benedenhoek van het km-vak.

Figuur 1. Globale ligging van de initiatieflocatie (rood omlijnd).

Foto 1. Hoek Kerkstraat-Rootven vanaf de kerk gezien Foto 2. Noordelijk deel van de Schoolstraat

Foto 3. Margrietstraat vanuit het oosten

Foto 4. Torenpad en aangrenzend graslandperceel

4.2 Soortenbeschrijving

4.2.1 Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied op twee plaatsen muurvegetaties aangetroffen. De eerste plaats betreft de muur van een open schuur die staat bij een inrit aan de Kerkstraat. Hier groeien enkele mossen en varens op een vochtige beschaduwde plaats, waaronder enkele exemplaren van Tongvaren en 1 exemplaar van Steenbreekvaren (zie foto 5). Beide soorten vallen onder beschermingsniveau 2 van de Flora- en faunawet (zie bijlage).

Daarnaast is op een muur op de hoek van het pand Rootven 11 een begroeiing van Muurvaren aangetroffen. Deze soort is niet wettelijk beschermd of bedreigd.

Gegevens over muurvegetaties elders in de gemeente zijn niet bekend en zullen moeten worden opgevraagd bij de lokale plantenwerkgroep.

Foto 5. Vegetatie met tongvaren en steenbreekvaren Foto 6. Groeiplaats van muurvaren (rood omcirkeld)

Afgezien van deze muurvegetaties zijn er in het plan geen geschikte groeiplaatsen voor beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen. Voor zover natuurlijke vegetaties al aanwezig zijn in het plangebied, gaat het om pionier- of ruigtevegetaties met uitsluitend zeer algemene soorten. De grasvelden in het centrale deel van het plangebied worden erg intensief beheerd en zijn daardoor ongeschikt voor bijzondere plantensoorten. Het is erg onwaarschijnlijk dat in de particuliere tuinen beschermde plantensoorten voorkomen. Het gaat om tuinen die normaal beheerd worden en beplant zijn met sierplanten.

Conclusie: In het plangebied komen muurvegetaties voor met daarin de beschermde plantensoorten Tongvaren en Steenbreekvaren. De consequenties hiervan zijn vermeld in paragraaf 5.2.

4.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen sporen van zoogdieren waargenomen. In de tuinen en weilandjes in het plangebied zullen desondanks enkele algemeen beschermde soorten (van beschermingsniveau 1) voorkomen, zoals Egel, Mol, Huisspitsmuis, Konijn en Veldmuis. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling ex artikel 75 van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Van de strenger beschermde zoogdiersoort Eekhoorn (beschermingsniveau 2) zijn in het plangebied geen nesten of sporen aangetroffen. Gezien de beperkte hoeveelheid bomen is het plangebied niet van bijzondere waarde als foerageergebied voor deze soort. Naar verwachting zullen in de bebouwde kom van Moergestel wel eekhoorns voorkomen, die het plangebied incidenteel kunnen bezoeken. Het plangebied is echter niet te beschouwen als vaste rust- en verblijfplaats voor deze soort.

Andere strenger beschermde grondgebonden zoogdiersoorten komen niet voor in de omgeving van het plangebied.

Conclusie: Het plangebied is niet van waarde voor strenger beschermde (ontheftingsplichtige) grondgebonden zoogdieren. Met deze soortgroep hoeft geen rekening gehouden te worden in de planvorming.

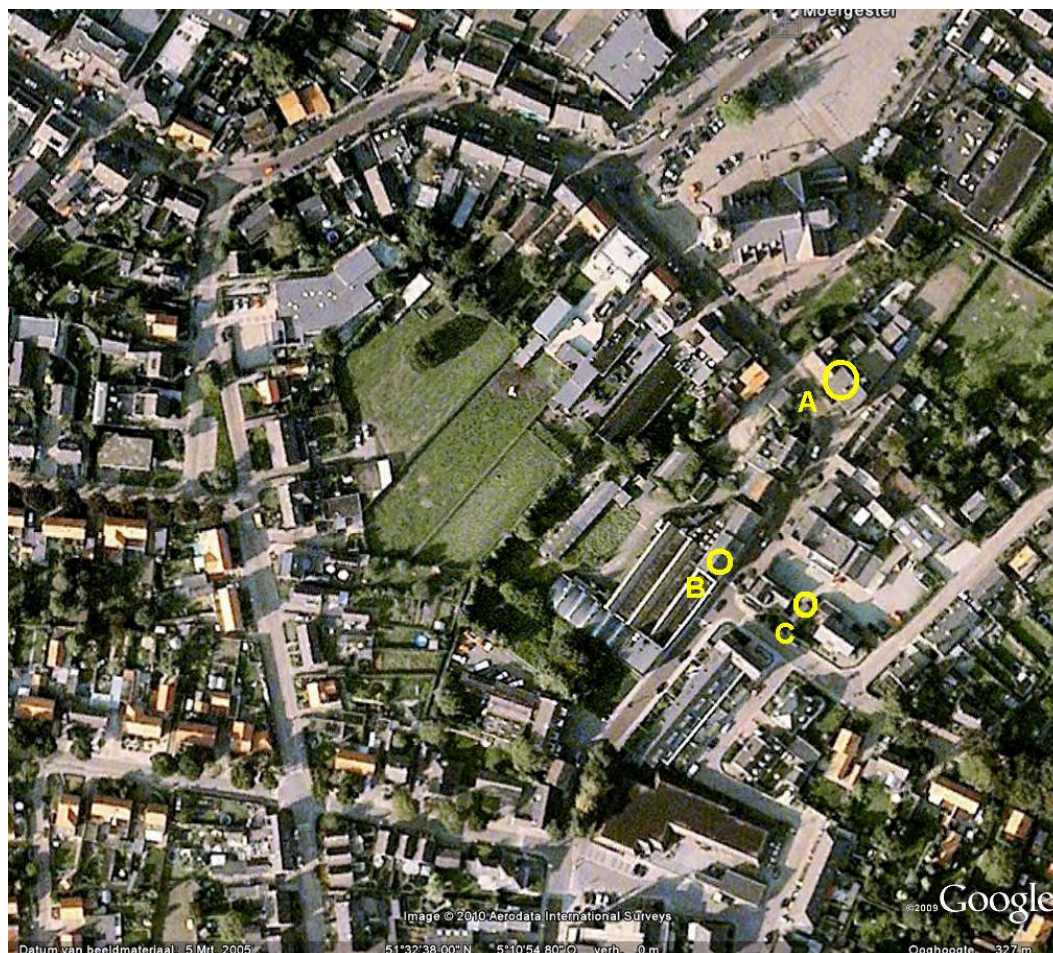
4.2.3 Vleermuizen

In het plangebied zijn verschillende panden aanwezig die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Het gaat hierbij om panden met spleten in muren, daklijsten, gevelbetimmeringen, voor vleermuizen toegankelijke spouwen etc. Gebouwbewonende vleermuizen zoals Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn redelijk algemeen in stedelijke gebieden en zullen naar verwachting op meerdere plaatsen in het dorp voorkomen. Dit maakt de kans op vleermuiskolonies in het plangebied reëel. Alle vleermuissoorten in Nederland zijn streng beschermd volgens de Flora- en faunawet. Om deze reden is er een aanvullende inventarisatie uitgevoerd naar vleermuizen in en rondom het plangebied.

Direct buiten het plangebied bevindt zich een grote kraamkolonie gewone dwergvleermuizen van minimaal 27 dieren aan de Kerkstraat (locatie A). Deze locatie is reeds bij BRO bekend. Daarnaast zijn er net binnen en net buiten het plangebied twee verblijfplaatsen van solitaire gewone dwergvleermuizen waargenomen. Locatie B werd uitsluitend vastgesteld tijdens de tweede onderzoeksnacht (19-20 juni), locatie C tijdens de derde onderzoeksnacht (6-7 augustus). Omdat er op beide locaties geen territoriaal gedrag werd waargenomen, betreft het hier geen paarterritoria. Deze locaties zijn niet strikt beschermd volgens de Flora- en faunawet.

Binnen het plangebied zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Wel zijn verspreid in het plangebied foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen, onder andere op de hoek van de Schoolstraat en de Korenstraat en in het Rootven. Tevens zijn enkele overvliegende laatvliegers waargenomen. Vaste vliegroutes van vleermuizen zijn niet aangetroffen.

Figuur 2. Locaties van vaste verblijfplaatsen (kolonies) van gewone dwergvleermuis (A) en tijdelijke verblijfplaatsen van solitaire vleermuizen (B en C) in en rondom het plangebied.

Conclusie: In en rondom het plangebied zijn verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. De consequenties hiervan zijn vermeld in paragraaf 5.2.

4.2.4 Vogels

Het verkennende veldbezoek is uitgevoerd buiten de broedperiode van vogels en geeft daarom geen nauwkeurig beeld van alle broedvogels op de locatie. Tijdens het veldbezoek zijn uitsluitend algemene tuinvogels zoals Houtduif, Merel, Roodborst,

Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees, Huismus en Kauw waargenomen. Het plangebied zal ook in het broedseizoen met name geschikt zijn voor algemene tuinvoegels. Alle broedvogelsoorten zijn gedurende de broed- en nestperiode beschermd. Tijdens het veldbezoek zijn geen vaste, jaarrond beschermde nesten van broedvogels aangetroffen, zoals uilennesten of spechtengaten.

Conclusie: In het plangebied komen algemene, wettelijk beschermde broedvogelsoorten voor. De consequenties hiervan zijn vermeld in paragraaf 5.2.

4.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen

In het plangebied of de directe omgeving zijn geen oppervlaktewateren aanwezig. Mogelijk komen in tuinvijvers algemeen beschermde amfibiesoorten voor, zoals Groene kikker, Bruine kikker of Gewone pad. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling ex artikel 75 van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen.

In het plangebied zelf zullen gezien de geïsoleerde ligging en het ontbreken van geschikte biotopen geen strenger beschermde amfibieën of reptielen voorkomen. De dichtstbijzijnde populaties van dergelijke soorten bevinden zich in de vennen in het buitengebied van Moergestel.

Conclusie: Het plangebied is niet van waarde voor strenger beschermde reptielen, amfibieën en vissen.

4.2.6 Overige diersoorten

Strenger beschermde ongewervelde diersoorten stellen zeer specifieke eisen aan de vegetatie en abiotische leefomgeving. Dergelijke soorten komen op basis van habitatvoorkeur en de bekende verspreidingsgegevens niet in het plangebied voor.

Conclusie: bij het ruimtelijk plan hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde ongewervelde diersoorten.

4.3 Beschermde gebieden

4.3.1 Natuurbeschermingswet

Circa 1 kilometer ten noorden van het plangebied ligt het wettelijk beschermde Natura 2000-gebied 'Kampina en Oisterwijkse Vennen'. Dit natuurgebied wordt van het plangebied gescheiden door bebouwd gebied en infrastructuur. De bouw- en sloopwerkzaamheden die samenhangen met het voorgenomen plan zullen enige uitstralende effecten hebben zoals geluid en lichtuitstraling. Externe effecten van de

woningbouw op het wettelijk beschermde natuurgebied zijn over de afstand van 1 kilometer echter als verwaarloosbaar te beschouwen.

4.3.2 Ecologische hoofdstructuur

In het plangebied liggen geen gemeentelijke of provinciale planologisch beschermde natuurwaarden. De locatie ligt buiten de invloedssfeer van gebieden die door de provincie zijn aangewezen binnen de Groene Hoofdstructuur (GHS). Met planologische gebiedsbescherming hoeft geen rekening gehouden te worden.

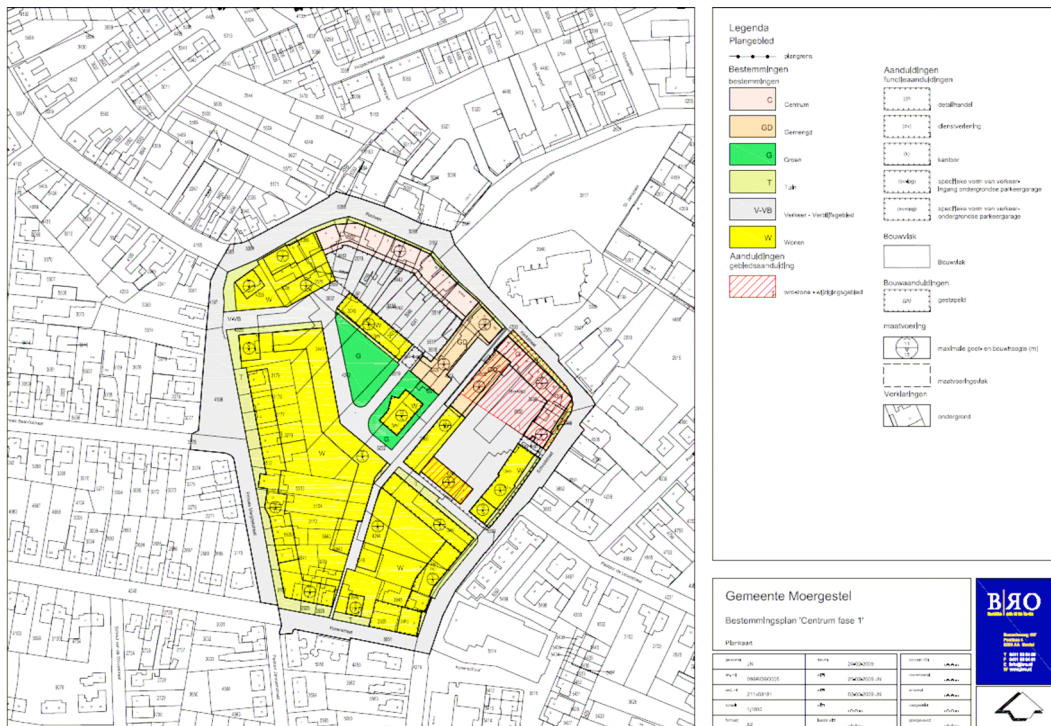

5. EFFECTENBEOORDELING

5.1 Beschrijving initiatief

Het plan voorziet in de herontwikkeling van een groot deel van het in figuur 2 aangegeven bestemmingsplangebied. Met name aan het Rootven, de Kerkstraat en de Schoolstraat zullen de meeste gebouwen worden gesloopt. Welke gebouwen in deze straten behouden blijven, is niet bekend.

Daarnaast zal in het centrale gedeelte nieuwbouw plaatsvinden waar nu graslandpercelen en tuinen zijn gelegen. Voor de ontsluiting zal het Torenpad worden verbreed en is verder een nieuwe straat centraal door het gebied gepland. Daarnaast is in het gebied openbaar groen voorzien.

Figuur 2. 1^e concept plankaart bestemmingsplan Moergestel, gewijzigd 2-3-2009.

Ten behoeve van de geplande ontwikkeling zullen de navolgende werkzaamheden moeten verricht:

- het slopen van bebouwing;
- het verwijderen van vegetatie en kappen van bomen;
- het bouwrijp maken van het plangebied door vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand en egaliseren van de nieuwe bouwlaag;

- het aanleggen van funderingen en verhardingen;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het bouwen van de woningen en winkelpanden en aanleggen van het openbaar groen.

Op basis van de bestemmingsplankaart is niet duidelijk welke bestaande beplantingen in het plangebied behouden blijven.

5.2 Effecten op beschermde soorten

5.2.1 Vaatplanten

De begroeiingen met muurplanten zullen zeker verdwijnen als gevolg van de geplande sloopwerkzaamheden. Wat de effecten hiervan op populatieniveau zijn, is niet bekend. Op dit moment zijn geen gegevens beschikbaar over de aanwezigheid van muurvegetaties in de kern Moergestel. Verondersteld wordt dat deze vegetaties schaars zijn, omdat de betreffende varens voorkomen met name voorkomen op oude beschaduwde muren van bijzondere panden en bouwwerken, zoals kasteel- en kloostermuren en grachten. Om de gunstige staat van instandhouding te waarborgen, zullen daarom maatregelen noodzakelijk zijn. Daarnaast is het aan te bevelen om gegevens op te vragen bij de lokale plantenwerkgroep, om zo de effecten van de ingreep beter te kunnen beoordelen.

Voor zowel Tongvaren als Steenbreekvaren geldt een vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen onder voorwaarde dat volgens een door het Ministerie goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. De Gedragscode voor de Bouw- en ontwikkelingssector is in principe toepasbaar voor de sloop van panden met beschermde muurvegetatie.

Deze gedragscode gaat er vanuit dat niet te behouden stukken muur met muurvegetatie verplaatst (getransplanteerd) worden naar een omgeving met gelijke milieuomstandigheden. De mogelijkheid hiervan in het plan moet nader onderzocht worden en de te nemen stappen moeten voor de specifieke situatie worden uitgewerkt in een werkprotocol. Bij voorkeur worden dergelijke maatregelen geregeld in samenspraak met de lokale plantenwerkgroep.

Wanneer het aantoonbaar niet mogelijk is om volgens de gedragscode te werken, zal een ontheffing van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd. Ook hierbij zullen compenserende en mitigerende (=verzachtende) maatregelen moeten worden uitgewerkt.

Conclusie: Het is aan te bevelen om maatregelen te nemen voor het behouden / compenseren van de beschermde muurplanten en deze vast te leggen in een werk-

protocol. Hierdoor kan gewerkt worden volgens een goedgekeurde gedragscode en is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Bij voorkeur worden dergelijke maatregelen geregeld in samenspraak met de lokale plantenwerkgroep.

5.2.2 Vleermuizen

De geplande werkzaamheden zullen leiden tot enige licht- en geluidsverstoring in de omgeving. Over de invloed van dergelijke vormen van verstoring op kolonies van de gewone dwergvleermuis is nauwelijks wetenschappelijke informatie bekend. Directe aantasting van de kolonie aan de Schoolstraat is niet aan de orde. Ook zal er geen opzettelijke verontrusting van de kolonie plaatsvinden. Overtreding van de Flora- en faunawet zal niet aan de orde zijn. (De kolonie zal wel in het kader van een andere ruimtelijke ontwikkeling aangetast worden. Voor deze ontwikkeling is al ontheffing verleend en zijn compenserende maatregelen vastgelegd.)

De tijdelijke verblijfplaatsen van solitaire gewone dwergvleermuizen zijn niet te beschouwen als vaste rust- en verblijfplaatsen in de zin van de Flora- en faunawet. Ze maken deel uit van een netwerk van tijdelijke verblijfplaatsen die door de dieren gebruikt kunnen worden. Het verdwijnen van één van deze tijdelijke verblijfplaatsen heeft geen wezenlijke invloed op het functionele leefgebied van de gewone dwergvleermuizen.

Aangezien het plangebied geen bijzondere waarde heeft als foerageergebied van vleermuizen, heeft ook de aantasting van foerageerplaatsen geen wezenlijke invloed op het functionele leefgebied van de soort. De aantasting is bovendien van tijdelijke aard; na afloop van de ontwikkeling zal het gebied nog steeds geschikt zijn als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis.

Conclusie: De geplande ontwikkeling heeft geen wezenlijke invloed op het functionele leefgebied van vleermuizen.

5.2.3 Broedvogels

Vogelnesten in de aanwezige bomen, struiken en bebouwing (bijvoorbeeld Huismus of Gierzwaluw) zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze in gebruik zijn. Het is in de praktijk niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van deze nesten. Bomen en struiken en gebouwen waarin vogels broeden, dienen verwijderd te worden in de periode dat de kans op broedende vogels het kleinst is. Dit is het geval in de periode half augustus – maart. Indien dit niet mogelijk is, of wanneer redelijkerwijs verwacht kan worden dat binnen de genoemde periode toch vogels op het terrein broeden, is het noodzakelijk het terrein vóór de ingreep te laten controleren op aanwezige broedvogels. Wan-

neer dan geen vogels op het terrein nestelen, kan alsnog begonnen worden met de ingreep. Een ontheffing voor vogels is in dit geval niet nodig.

Conclusie: Om verstoring van vogels te voorkomen is het noodzakelijk dat de kapwerkzaamheden buiten de broedperiode van vogels plaatsvinden. Tenslotte is het aan te bevelen om in het plan rekening te houden met vogels door de aanleg van geschikte bomen en struiken in het openbaar groen en als erfafscheiding.

Bijlage 1: Ruimtelijke plannen en natuurwetgeving

De bescherming van de natuur is in Nederland vastgelegd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet van 1998 en 2005 en de Flora- en faunawet. Deze wetten vormen een uitwerking van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Daarnaast vindt aanvullend gebiedsbescherming plaats door middel van de ecologische hoofdstructuur (EHS), die is geïntroduceerd in het 'Natuurbeleidsplan' (1990) van het Rijk.

Gebiedsbescherming

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de gebiedsbescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden) en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden.

De Ecologische Hoofdstructuur voorziet in het behoud, het herstel en de ontwikkeling van nationaal en internationaal belangrijke ecosystemen. De EHS bevat alle gebieden waarop de inspanningen van het Rijk worden gericht om deze opgave te verwezenlijken. Dit gebeurt door ruimtelijke veiligstelling en door inzet van subsidieregelingen. Het EHS-beleid wordt op provinciaal niveau verder uitgewerkt. In de EHS wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe gehanteerd. Ruimtelijke ontwikkelingen dienen getoetst te worden op effecten op de natuurwaarden. Schadelijke effecten zijn alleen toegestaan indien er zwaarwegende maatschappelijke belangen zijn en als alternatieven ontbreken. Wanneer geen sprake is van zwaarwegende maatschappelijke belangen kan aantasting van de EHS onder voorwaarden toch worden toegestaan via de beleidsinstrumenten 'herbegrenzing EHS' en 'saldobenadering'. Belangrijkste voorwaarde bij deze instrumenten is dat er een netto versterking van de EHS plaatsvindt.

Soortbescherming

De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten, is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen. De wettelijk beschermde soorten zijn onderverdeeld in de volgende categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** Onder deze categorie vallen in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, zodat geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig is;
- **niveau 2:** Voor deze soorten is geen ontheffing van de verbodsbepalingen (artikelen 8 tot en met 12) van de Flora- en faunawet nodig, mits er gewerkt wordt conform een goedgekeurde gedragscode, die door een overheid of onderne-

merssector zelf opgesteld kan worden. Op dit moment bestaat er een algemeen toepasbare gedragscode voor ruimtelijke ontwikkelingen (opgesteld door Bouwend Nederland). Deze gedragscode moet voor ieder project worden uitgewerkt, in de vorm van een ecologisch werkprotocol en een ondertekende werkovereenkomst. Gedragscodes van andere sectoren en overheden kunnen ook voorzien in ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer niet gewerkt wordt conform een gedragscode moet voor deze soorten nog altijd ontheffing worden aangevraagd, waarbij de zogenaamde 'lichte toets' wordt gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

- **niveau 3:** streng beschermde soorten waarvoor geen vrijstelling kan worden gegeven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Deze categorie wordt onderverdeeld in de volgende groepen:
  - **soorten uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er zijn geen alternatieven voorhanden en 2) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan beide criteria worden voldaan.
  - **soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn:** Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan.
- **vogels:** alle inheemse vogelsoorten zijn vermeld in tabel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. Jurisprudentie heeft uitgewezen dat voor vogelsoorten geen vrijstelling (meer) geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Door het Ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar waarbij inventarisatie gewenst is. Wanneer de functionaliteit van het leefgebied van deze soorten aangetast wordt (en deze aantasting niet door het nemen van verzachtende maatregelen afdoende te niet kan worden gedaan) is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de volgende criteria: 1) er is sprake van een in de Vogelrichtlijn genoemd groot openbaar belang; 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk

aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle criteria worden voldaan. Voor alle andere vogelsoorten geldt dat de nesten in de praktijk uitsluitend beschermd zijn wanneer deze door de soort gebruikt worden, d.w.z. in de broed- en nestperiode.

Zorgplicht

Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in wild levende planten en dieren in acht moet nemen. Dit houdt in dat handelingen die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, maar nadelig zijn voor de flora en fauna achterwege moeten blijven.

Rode lijsten

In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde Besluit Rode lijsten flora en fauna is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvisen (zoals zalm en paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:

1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.

